

Klasa: UP/I 430-01/2008-09/17
Urbroj: 324-03-08-61-03
Zagreb, 14. listopada 2008.

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja na temelju članka 5. i članka 13. stavak 3. Zakona o državnim potporama («Narodne novine», broj 140/05), u upravnom postupku davanja odobrenja na Prijedlog za obnavljanje primjene klauzule izuzeća na poslove izvozno kreditnog osiguranja, pokrenutom na temelju zahtjeva Hrvatske banke za obnovu i razvitak sa sjedištem u Zagrebu, Strossmayerov trg 9, na temelju odluke Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, sa 116. sjednice, održane 14. listopada 2008., donosi sljedeće

RJEŠENJE

I. Odobrava se obnova primjene klauzule izuzeća na poslove izvozno kreditnog osiguranja od utrživih rizika Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak na daljnje razdoblje od dvije godine, odnosno do 14. listopada 2010.

II. Hrvatska banka za obnovu i razvitak u obvezi je Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja dostavljati podatke o tržištu izvozno-kreditnog osiguranja u Republici Hrvatskoj.

- Trajanje obveze: za cijelo vrijeme trajanja primjene klauzule izuzeća na poslove izvozno-kreditnog osiguranja, odnosno do 14. listopada 2010.

- Rok za izvršenje: nakon zaprimanja rješenja, svakih šest (6) mjeseci za prethodno šestomjesečno razdoblje.

III. Ovo rješenje bit će objavljeno u «Narodnim novinama».

O b r a z l o ž e n j e

1. Zahtjev za pokretanje postupka

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Agencija) zaprimila je 17. rujna 2008., od Hrvatske banke za obnovu i razvitak (dalje: HBOR), sa sjedištem u Zagrebu, Strossmayerov trg 9, Prijedlog za obnavljanje primjene klauzule izuzeća na poslove izvozno kreditnog osiguranja broj: RA/ER-1100-77/08, od 16. rujna 2008. (dalje: Prijedlog).

U prilogu predmetnog Prijedloga dostavljeno je očitovanje sa statističkim podacima o osiguranju Hrvatske agencija za nadzor financijskih poslovanja (dalje: HANFA), klasa: 053-02/08-02/23, urbroj: 326-402-08-3, od 12. rujna 2008., očitovanje Croatia osiguranja d.d. od 3. kolovoza 2008., te očitovanje Allianz Zagreb d.d. od 28. kolovoza 2008. koja se odnose na izvozno kreditna osiguranja.

Dodatnu dokumentaciju HBOR-a Agencija je zaprimila dana 9. listopada 2008.

Prijedlog HBOR-a podnesen je sukladno članku 12. stavku 1. Zakona o državnim potporama („Narodne novine“, broj 140/05; dalje ZDP).

2. Propisi primijenjeni tijekom postupka pred Agencijom

Agencija je prilikom vođenja postupka, osim odredbi ZDP-a, Uredbe o državnim potporama («Narodne novine», broj 121/03; dalje: Uredba) koju Agencija primjenjuje sukladno članku 10. Uredbe o državnim potporama («Narodnim novinama», broj 50/06), primijenila i odredbe Odluke o objavljivanju pravila o državnoj potpori za osiguranje kratkoročnih izvoznih kredita („Narodne novine“, broj 39/08; dalje: Odluka).

3. Utvrđivanje činjenica

Na temelju dostavljenih podataka utvrđeno je sljedeće:

Vijeće Agencije je na svojoj 70. sjednici, održanoj 19. listopada 2006. rješenjem odobrilo HBOR-u primjenu klauzule izuzeća na poslove izvozno kreditnog osiguranja od tržišnih rizika do 19. listopada 2008., uz obvezu dostave Agenciji podataka o tržištu osiguranja izvoznih kredita u Republici Hrvatskoj (dalje: RH) za svako polugodišnje razdoblje. Rečeno rješenje Agencije objavljeno je u „Narodnim novinama“, broj 116/06.

U Prijedlogu HBOR-a navodi se da je Zakonom o osiguranju („Narodne novine“, broj 151/05) kao jedan od oblika neživotnog osiguranja propisano i osiguranje kredita odnosno osiguranje kreditnih potraživanja, međutim, zbog niske profitabilnosti te povećanog rizika kod ove vrste osiguranja nije došlo do značajnijih promjena na tržištu u odnosu na protekle dvije godine za koje je dano odobrenje Agencije.

U svom se Prijedlogu HBOR ponovno poziva na točku 4.4. Odluke iz koje proizlazi da se zbog nerazvijenosti tržišta osiguranja i reosiguranja kreditnih rizika (potraživanja) u pojedinim zemljama, tržišni rizici mogu privremeno smatrati netržišnim tj. državne izvozno kreditne agencije ili privatne izvozno kreditne agencije mogu u ime države ili uz državno jamstvo navedene rizike osiguravati tako dugo dok se tržište ne razvije. Prema točki 4.4. Odluke izuzeće može biti odobreno najdulje na razdoblje od 2 godine.

Dakle, prijedlog HBOR-a temelji se na činjenici da HBOR u ime i za račun RH osigurava izvozne poslove od političkih i komercijalnih rizika odnosno tržišnih i netržišnih rizika te tako jedini na teritoriju RH obavlja osiguranje izvoznih potraživanja od komercijalnih i političkih rizika (tržišnih rizika).

Nadalje, iz očitovanja HBOR-a od 9. listopada 2008. proizlazi da HBOR nudi tzv. sveobuhvatno pokriće („comprehensive coverage“) tj. osigurava i političke i komercijalne rizike kroz tzv. osiguranje cjelokupnog prometa („whole turnover“) ili osiguranje isporuka prema više kupaca („multi buyer“) te na taj način izbjegava negativnu selekciju rizika što je jedna od osnovnih značajki osiguranja izvoznih potraživanja svugdje u svijetu.

Također, u očitovanju je navedeno da je HBOR kao izvozno kreditni osiguravatelj, temeljem ostvarenih rezultata u 2007., stekao uvjete za primanje u članstvo „Bernske unije“, svjetskog udruženja izvozno-kreditnih osiguratelja. Spomenuto članstvo obvezuje HBOR na pridržavanje međunarodnih pravila i uzanci iz područja kreditnog osiguranja kojeg određuje Kodeks Bernske unije (engl. Berne Union General Understanding).

Spomenuti Kodeks propisuje primjenu izjednačenih uvjeta (po pitanju premije osiguranja te najdužeg trajanja osiguranja vezano za pojedinu vrstu izvozne robe) koje izvozno kreditni osiguravatelji mogu nuditi svojim osiguranicima, pa je na taj način izbjegnuta mogućnost

nelojalne konkurencije i povoljniji položaj osiguranika iz jedne zemlje u odnosu na osiguranike iz drugih zemalja.

Iz Priopćenja Komisije državama članicama o izmjenama i dopunama Priopćenja sukladno članku 93. stavku 1. Ugovora o EZ-u o primjeni članka 92. i 93. Ugovora na osiguranje kratkoročnih izvoznih kredita (Službeni list Europske unije, serija C, broj 325, od 22. prosinca 2005.), koji je sastavni dio Odluke, proizlazi kako u većini država članica ne postoji pokrivenost ili ne postoji dostatno pokrivenost osiguranja izvoznih kredita koje nude privatni osiguravatelji malim poduzetnicima s ograničenim izvoznim prometom. Prethodno rečeno je posljedica nepostojeće ili vrlo male profitabilnosti kao odraza nedostatne raspoređenosti stranih zemalja/kupaca i manjkom obrazovanja i znanja o kompleksnostima osiguranja izvoznih kredita među takvim poduzetnicima, što sa sobom nosi značajne troškove pomoći i obrade. Stoga je Europska Komisija spremna njihove rizike vezane uz izvoz u tim državama članicama smatrati privremeno neutrživima ukoliko ne postoji dovoljna ponuda od strane privatnog tržišta, također kako bi komercijalnim osiguravateljima ostavila vremena za prilagodbu povećanom tržištu nastalom uslijed proširenja Europske unije.

Nastavno na prethodno, iz očitovanja HANFA-e proizlazi da je HBOR još uvijek jedina ustanova koja sustavno pruža usluge osiguranja izvoznih potraživanja (kredita) od komercijalnih i političkih rizika (utrživih i neutrživih) u RH, te da se u konkretnom slučaju radi o nefunkcioniranju tržišta. Nadalje, iz očitovanja proizlazi da je zbog nepostojanja tržišta za osiguranje utrživih rizika kao i privatnih osiguravatelja zainteresiranih za takav oblik osiguranja HBOR jedini na tržištu koji se bavi takvom aktivnošću s kojom ne utječe na tržišnu utakmicu.

U prilog tomu govore i statistički podaci HANFA-e za 2007. u kojima je navedeno da su sva registrirana osiguravajuća društva, ne uzimajući u obzir HBOR, u RH u 2007. zaključila ukupno 35 polica osiguranja izvoznih potraživanja sa ukupnom zaračunatom bruto premijom u iznosu 155.000,00 kuna. Iz toga proizlazi da njihova osiguranja izvoznih potraživanja po broju izdanih polica sudjeluju sa svega 0,0005 posto u strukturi ukupno sklopljenih polica osiguranja u RH i s 0,0017 posto po udjelu zaračunate bruto premije u ukupnoj zaračunatoj bruto premiji osiguranja.

Iz spomenutog razloga, odnosno zbog nefunkcioniranja tržišta izvozno utrživih rizika, HBOR smatra da su i dalje ispunjeni uvjeti temeljem kojih se utrživi rizici smatraju neutrživima.

Nadalje, HBOR je pribavio od Croatia osiguranja d.d. te Allianz osiguranja d.d. očitovanja s ciljem potvrđivanja nefunkcioniranja tržišta osiguranja utrživih rizika u RH.

Iz očitovanja Croatia osiguranja d.d. proizlazi da ono osigurava novčana potraživanja pravnih osoba nastalih isporukama robe ili vršenjem radova ili usluga osobama u inozemstvu i to pravnih osoba koja su i inače osiguranici Croatia osiguranja d.d. po drugim vrstama osiguranja.

Nadalje, iz očitovanja Allianz Zagreb d.d. proizlazi da ono djelatnost osiguranja izvoznih kreditnih rizika tretira kao sporednu aktivnost, te takvu vrstu osiguranja ima u ponudi samo za određene klijente. Međutim, tijekom 2007. nije izdana niti jedna polica osiguranja izvoznih kreditnih rizika.

Nastavno na obvezu osiguravatelja iz točke 4.4. Odluke za dostavom opisa uvjeta koje će javni izvozno-kreditni osiguravatelj ili izvozno-kreditni osiguravatelj s javnom podrškom (u konkretnom slučaju HBOR) namjerava primijeniti vezano za spomenute rizike, HBOR, kao osiguravatelj je, uz očitovanje od 9. listopada 2008., dostavio Opće uvjete osiguranja izravnih isporuka roba i usluga, te obrazac Police osiguranja izvoza. Iz očitovanja HBOR-a proizlazi da su navedeni uvjeti izrađeni na temelju uvjeta koje nude izvozno kreditne agencije zemalja

članica Europske unije (konkretno Slovenije i Austrije), a koji su u velikoj mjeri slični uvjetima ostalih izvozno kreditnih osiguravatelja iz ostalih zemalja članica.

Nadalje, iz istog očitovanja HBOR-a, a vezano za uvjet iz točke 4.4. Odluke o potrebi usklađivanja premijske stope osiguravatelja za utržive rizike sa stopama koje drugdje naplaćuju privatni izvozno-kreditni osiguravatelji za predmetnu vrstu rizika, proizlazi da nije moguće izvršiti usporedbu sa premijskim sustavima stranih izvozno kreditnih agencija, budući da se premijske stope zbog velike konkurencije na tržištu smatraju poslovnom tajnom, a stvarne premijske stope za pojedinog osiguranika ovise o više čimbenika (kao što je primjerice volumen izvoza, značaj za osiguratelja, odnos premija i šteta), te da iste najčešće nisu rezultat primjene donesenih premijskih cjenika.

4. Odluka Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Uvidom u svu priloženu dokumentaciju Vijeće je na svojoj 116. sjednici, održanoj 14. listopada 2008., ocijenilo da se utrži rizici (politički i komercijalni) sve dok ne postoji tržište izvoznih osiguranja tržišnih rizika i dok ne postoje privatni osiguratelji koji bi pružali usluge za rečeni oblik osiguranja, privremeno smatraju neutrživima. Svoju odluku Vijeće temelji na točki 4.4. Odluke.

S obzirom da se može smatrati da jedino HBOR na teritoriju RH obavlja poslove izvozno kreditnog osiguranja, odnosno osigurava izvozne poslove od političkih i komercijalnih rizika, konkretno izuzeće može biti odobreno najdulje na razdoblje od 2 godine od donošenja odluke, odnosno u konkretnom slučaju do 14. listopada 2010.

Stoga je odlučeno kao u točki I. izreke ovog rješenja.

Nadalje, s obzirom da je sukladno točki 4.4. Odluke u razdoblju trajanja izuzeća, ukoliko dođe do promjena stanja na tržištu, moguće izmijeniti odluku o davanju izuzeća, HBOR je u obvezi je Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja dostavljati podatke o tržištu izvozno-kreditnog osiguranja u RH i to svakih šest (6) mjeseci računajući od dana donošenja ovog rješenja, za cijelo vrijeme trajanja primjene klauzule izuzeća.

Stoga je odlučeno kao u točki II. izreke ovog rješenja.

Rješenje Agencije iz članka 13. stavka 3. ZDP-a, objavljuje se u «Narodnim novinama» sukladno članku 18. ZDP-a.

Uputa o pravnom lijeku

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku. Protiv ovog rješenja žalba nije dopuštena, ali nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske u roku od trideset (30) dana od dana dostave ovog rješenja.

Predsjednica Vijeća
Za zaštitu tržišnog natjecanja

Olgica Spevec

Dostaviti:

1. Hrvatska banka za obnovu i razvitak, n/r predsjednika Uprave; 10000 Zagreb; Strossmayerov trg 9.
2. Pismohrana (ovdje).